Nógrádi Gábor

A kultúrák egyenjogúsága

Különböző emberek, vagy ugyanazok, de különböző időpontban, állapotban képesek egy műalkotást különböző szinteken feldolgozni, értelmezni, élvezni. Úgy értem, hogy például a *Jelenetek egy házasságból* című Bergman film *fogyasztható* – a befogadótól függően – magas művészetként, de akár szappanoperaként is. Primitív példával ugyanaz az élelmiszer-tápanyag másképpen hathat az egyik és másképpen a másik embernél. Az egyiknek óriási szüksége van szénhidrátra, és feldolgozza mindet. A másik szervezete túlterhelt, és kidobja ezt a tápanyagot.

Shakespeare jó példa, hiszen drámái befogadhatóak populáris színpadi játékként, és természetesen költészetként is. Ez utóbbi esetben a romantizált, és bizony néha szentimentális, sőt, elnagyolt történet csak hordozóanyag. Talán Tolsztoj azért utálta, mert csak ezt a primitív oldalt látta, és a költészetet cifrázásnak, irodalmiaskodásnak tekintette.

Persze ezzel ismét eljutunk oda, hogy az értéknek tartott – és az adott művészeti ág, de elsősorban az egész emberiség jövőjét tekintve valóban értékes, fontos – műalkotást dicsérő, és az alacsony értékűnek, netán „károsnak" nevezett kultúrterméket lenéző, megvető szakértő képtelen a befogadók oldaláról nézni a műalkotásokat. Aki a szemetünket elviszi, az utat építi, a forgalmat irányítja, a csokit csomagolja, azt szóban megbecsüljük, mert szükségünk van rá, de a kultúráját, ha az nem egyezik a miénkkel, lebecsüljük, megvetjük, pedig az számára ugyanúgy napi szükséglet, mint másnak Kafka vagy Bach. Negyven-ötven éve harcolok ez ellen az álláspont ellen. Tudom, hogy nekem van igazam, és ez az igazság majd egyszer mindenkié lesz, és győzni fog.

Talán nem is soká. Talán soká.

Talán még megérem. Bár nem hiszem.